

УПУТСТВО ЗА ТУМАЧЕЊЕ И УПОТРЕБУ ПОДАТАКА ИЗ ИЗВЕШТАЈА О РЕЗУЛТАТИМА ШКОЛЕ НА ЗАВРШНОМ ИСПИТУ

Уводне напомене

Након првог завршног испита, који је одржан у јуну 2011. године, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања припремио је извештаје за школе са релевантним показатељима успеха ученика, који имају вишеструку употребну вредност за развој школе. На садржај и структуру ових извештаја највише су утицали наставници, стручни сарадници и директори школа, који су разумели да је у планирању развоја школе и унапређивању наставе потребно користити прецизне и мерљиве податке. Одговарајући на потребе школа, Завод је и ове године припремио извештаје за школе, који се у одређеним елементима разликују од извештаја из претходне две године.

Увидом у резултате на републичком нивоу, стиче се утисак да се резултати из српског језика у највећем броју случајева могу користити, док су резултати из математике, услед употребе резервног теста, у потпуности валидни. Стога сматрамо да поништавање резултата овогодишњег завршног испита (ради праведности селекције) не би требало да буде разлог да школе одустану од коришћења ових резултата за унапређивање рада. Наставници, стручни сарадници и директори школа, као главни корисници ових извештаја, најбоље знају са којим степеном поверења могу користити припремљене анализе и приказе. Због тога позивамо школске тимове да наставе са праксом употребе ових извештаја, али да резултате користе критички, у односу на постојећи школски контекст.

Основне информације о завршном испиту

Завршни испит на крају основног образовања и васпитања има сертификациону функцију (ученици су добили уверење о завршеној основној школи), селекциону функцију (резултат на завршном испиту утиче на даље школовање ученика) и евалуациону функцију (на завршном испиту проверава се степен остварености образовних стандарда на крају основног образовања и васпитања).

На нивоу Републике оба теста ученици су решавали на укупно седам језика – на српском и на шест језика националних мањина. Подаци приказани у Табели 1 показују број ученика који су полагали тестове из оба предмета.

Укупно 3.299 ученика полагало је завршни испит на једном од шест језика националних мањина.

Табела 1. Број ученика у односу на језик на коме су полагали завршни испит у јуну 2013. године

Језик на коме су ученици полагали испит	Број ученика	
	Тест из матерњег језика	Тест из математике
српски језик	64.485	64.485
мађарски језик	1.807	1.807
албански језик	914	914
словачки језик	348	348
румунски језик	128	128
русински језик	61	61
хрватски језик	41	41
укупно	67.784	67.784

*Број обухвата и 66 ученика бугарске националне мањине који су основну школу похађали на српском језику

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања припремио је појединачне извештаје о резултатима на завршном испиту за сваку школу. Ови извештаји садрже низ података о резултатима генерације која је завршила осми разред у јуну 2013. године. У циљу обезбеђивања услова за правилну употребу презентованих података, за школе је припремљено и упутство које је потребно детаљно проучити.

На основу повратних информација из школа, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања је унапредио структуру и садржај извештаја тако да он сада, у односу на претходне две године, садржи и неке нове анализе.

Зашто су школама потребни извештаји о резултатима на завршном испиту?

Приказани резултати школе на завршном испиту могу бити вишеструко корисни. На основу извештаја свака школа ће моћи да анализира резултате учења у односу на прописане стандарде образовања за два наставна предмета, али и да упореди школска постигнућа са постигнућима на нивоу општине, округа, школске управе и Републике.

Образовна постигнућа ученика један су од најважнијих показатеља остварености циљева и задатака образовања и васпитања, односно квалитета рада сваке школе и предмет су самовредновања рада школе и спољашњег вредновања. Анализа резултата на завршном испиту осигурава да процес самовредновања у школи буде утемељен на објективним и поузданим подацима и да се развојни приоритети и циљеви ускладе са реалним стањем и потребама. У процесу спољашњег вредновања резултати завршног испита посматрају се као

показатељи квалитета рада школе у области квалитета постигнућа ученика и утичу на укупну оцену квалитета рада школе.

Наставницима предметне наставе потребни су подаци о постигнућу ученика у одељењу у коме су предавали, резултати поређења постигнућа са оценама на крају седмог и осмог разреда из српског/матерњег језика и математике, подаци о постигнућима ученика у појединим областима датог предмета, о оствареним нивоима постигнућа и успешности ученика на појединачним задацима. На основу анализе ових података наставници могу донети одлуке које се односе на унапређивање њиховог наставног рада.

На основу овог извештаја директори, стручни сарадници, педагошки колегијуми и стручна тела школе могу стећи прецизнији увид у квалитет рада школе, што представља основу за дефинисање интервентних мера и за планирање развоја школе.

Како су приказани резултати школе у извештају?

Резултати ученика на завршном испиту у Републици Србији приказани су на начин који омогућава поређење резултата више генерација ученика. Због тога су постигнућа ученика приказана преко скале постигнућа која има просек 500 (AC=500) а стандардну девијацију 100 (CD=100). То значи да је ученик који има постигнуће које одговара националном просеку на овој скали имао 500 поена. Такође, битно је истаћи да је, због разлике у тестовима које су ученици решавали, стандардизација постигнућа вршена посебно за тестове свих матерњих језика, док су постигнућа из математике приказана на јединственој скали, без обзира на матерњи језик.

Које податке садржи извештај о резултатима школе на завршном испиту?

Резултати школе на завршном испиту приказани су посебно за српски/матерњи језик и математику.

Извештај за школе садржи следеће целине:

Општи подаци:

- назив школе
- место
- општина
- развијеност општине
- округ
- школска управа

- број одељења у школи
- укупан број ученика осмог разреда
  - број дечака
  - број девојчица
- укупан број ученика који су приступили завршном испиту
  - број дечака
  - број девојчица

Анализа 1 – Поређење постигнућа школе из српског/матерњег језика и математике са просечним постигнућем на нивоу општине, округа, школске управе и Републике

Постигнуће школе из српског/матерњег језика и математике приказано је табеларно и графички, тако да се може упоредити са просечним постигнућем на нивоу општине, округа, школске управе и Републике. У табели се налазе подаци о броју ученика и просечном постигнућу (АС) посебно за девојчице и дечаке, потом и за све ученике.

На основу информација о аритметичкој средини можемо да закључимо какво је просечно постигнуће девојчица у односу на дечаке, на школу у целини, затим у односу на општину којој школа припада, округ, школску управу и републички просек (приказан црвеном попречном линијом).

Анализа 2 – Поређење постигнућа одељења из српског/матерњег језика и математике

Приказана су постигнућа одељења школе из српског/матерњег језика и математике. У табели се налазе подаци о броју ученика и просечном постигнућу (АС), посебно за девојчице и дечаке, потом и за све ученике. На графиконима су приказана просечна постигнућа из српског/матерњег језика и математике за сва одељења у школи, а црвена попречна линија приказује просечно постигнуће школе.

Ова анализа омогућава међусобно поређење просечних постигнућа одељења (најуспешнија и најмање успешна одељења на завршном испиту), као и поређење постигнућа одељења са просечним постигнућем школе (испод или изнад просека).

Анализа 3 – Дистрибуција постигнућа ученика из српског/матерњег језика и математике у односу на оцене ученика из ових предмета на крају VII и VIII разреда

Приказана је дистрибуција постигнућа ученика из српског/матерњег језика и математике у односу на оцене из ових предмета на крају VII и VIII разреда (у табели је приказано и постигнуће ученика за које подаци о оценама нису били доступни). У табелама се налазе подаци о школи: број ученика и просечно постигнуће (АС) по полу, разреду и укупно. Осим тога, приказано је и републичко просечно постигнуће које остварују ученици са различитим оценама. На графиконима су приказана просечна постигнућа ученика у односу на оцене у VII и VIII разреду за оба предмета.

Подаци у овој табели могу се користити за стицање увида у расподелу броја ученика према постигнућима на испиту, а у односу на оцене на крају VII и VIII разреда. Очекује се да просечна постигнућа ученика са бољим оценама буду виша од просечних постигнућа ученика са лошијим оценама, што треба да буде видљиво у табелама и на графикону (крећући се од оцене два ка оцени пет, крива треба да буде узлазна).

Поред тога, треба обратити пажњу на још два податка:

- на разлике у просечном постигнућу ученика у односу на оцене на крају VII и VIII разреда (*на пример, ако је просечно постигнуће ученика са оценом 5 на крају VII разреда више него просечно постигнуће ученика са истом оценом на крају VIII разреда, то може указивати на то да су у ова два разреда примењивани различити критеријуми оцењивања*) и
- на поређење школских постигнућа са оним који су остварени на републичком нивоу.

Подаци у овој анализи могу указати наставницима и на разлике у критеријумима оцењивања на крају VII и VIII разреда.

Анализа 4 – Приказ постигнућа ученика на нивоу области стандарда и на нивоу задатака

Анализа постигнућа на нивоу задатака приказана је у табели која садржи назив области и проценат ученика који су тачно решили задатак (дечаци, девојчице, школа, општина, округ, школска управа и Република).

Први графикон приказује проценат ученика који су тачно решили задатак. Ради бољег увида, задаци су груписани према областима (свака област је приказана другом бојом).

Други графикон приказује проценат ученика који решавају задатке на нивоу области стандарда у односу на пол (стубићи различите боје).

Резултати ове анализе дају прецизнију слику постигнућа ученика, јер пружају могућност анализе на нивоу задатка и области. Поред тога, резултати дечака и девојчица у конкретној школи упоредиви су са резултатима ученика на нивоу целе школе, општине, округа, школске управе и Републике.

Анализа 5 – Нивои постигнућа ученика

На графикону је приказана расподела ученика у школи према укупном постигнућу, тј. броју бодова. Висина стубића представља број ученика са одређеним бројем бодова означеним на x-оси. Стубићи су обојени различитим бојама у зависности од нивоа ком припада конкретна вредност постигнућа. Број бодова који представља праг постигнућа за одређени ниво одређен је емпиријски на националном нивоу тако да основни ниво остварује 80%, средњи 50% и напредни 20% ученика. За ученике чије постигнуће одговара средњем нивоу сматрамо да остварују и основни, као и да ученик чије постигнуће одговара напредном нивоу остварује оба претходна нивоа. У складу с тим су одређене граничне вредности постигнућа за основни, средњи и напредни ниво. Сивом бојом су обојени стубићи ученика који немају довољан број бодова ни за основни ниво постигнућа.

Ова анализа омогућава да упоредимо проценат ученика из школе који остварују одређени ниво постигнућа са одговарајућим процентом на нивоу Републике: 80% за основни, 50% за средњи и 20% за напредни ниво.